MOWY
y
Konstytucye różne

Podczas Seymu Ordynaryinego pod Konfederacyą w Warszawie agituiącego się

In Publicum

Roku 1776.

WYDANE.

MOWA
JASNIE WIELMOZNEGO
BIERZYNSKIEGO
KASZTELANA ZYTOMIRSKIEGO
NA SESSYI SEYMOWEY
Dnia 9. Października 1776. Roku
MIANA.

KIEDY w zbiorze co raz więkſzych dla Kraiu cioſów wynikły tu w Izbie wiele rodzaiów Podatkowania zawieraiący Proiekt, pełne ſprawiedliwego zmartwienia wzruſzył w nas uczucie, że KROLU Nayiaś: ſzczegulnym Panowania Twego wolnemu Narodowi maſz prawidłem uſzczęśliwienie Iego, że dzielić z nim w ſpaniałym Twym ſercu wydarzone przykrości, iak ieſt miłym dla Ciebie uczeſtnictwem, tak nayuſilnieyſzym odwracać ie ſtaraniem, dałeś tego w codziennym

doświadczeniu wieloliczne dowody, a świeżo okazany nie ieftże mocnym tey realności doświadczeniem, gdy natężony na reſztę dochodów naſzych tak znacznemi uſzczuplonych klęſkami zamach, ſkutkiem Twoiey o powſzechne Dobro troſkliwości obalony y zniſzczony zoſtał. Czuią iuż pełne wierności y żadnym nieprzyćmione uprzedzeniem ſerca naſze, wzroſt mocny przyzwoitych dla W. K. MCi obowiązków, a idące tey ſłodkiey nowiny w nayodległeyſze kraiu tego zakonty Echo, pomnażać będzie tak dobremu Panu wdzięcznych y kochaiących Poddanych. Panowanie nad ſercami Ludu Twego więcey świętności ſławy Twoiey przyda luſtru, iak gdybyś nayobſzernieyſze mocą oręża rozprzeſtrzenił granice, bo to wſpaniałey Duſzy a to chciwości ieſt właſność, gdy więc tak iaſno łaſkawość Pańſka poznawać ſię daie, ſpodziewać ſię mam śmiałość, iż moich z przekonania myśli wyrazy, dobrotliwie od Ciebie Nayiaśniyſzy KROLU y Stany Prześwietne przyięte będą. Spadł iuż zawieſzony do pogrążenia reſzty intrat naſzych kamień uſtała iego boiaźń. Lecz do zupełney Kraiu pomyślności ſądzę bydź niektórych Praw uknowanie potrzebne, z których ieſt pierwſzym, wnieſiona na Dniu wczorayſzym przez J. W. Marſzałka Nadwornego Litewſkiego prawdziwie Patryotycznych ſentymentów Miniſtra, *Lex Sumptuaria*. Zbytek był tylko w dawnieyſzych wiekach buynomyślney Młodzi przymarą, teraz zaś tak ſię na każdego wieku y ſtanu Ludzi rozciągnął, że iuż w powſzechną obrocony potrzebę, y co nad Dziadowie naſi haniebną nazywali rozrzutnością y nagannym przepychem, to my kſztałtnym przyſtoyności barwiemy ſłowem. Niech więc ten tak rozſzyrzony pożar przytłumiony: przez uſtanowienie Prawa ad vecti pod konfiſkatą złotych y ſrybrnych Materyi Galonów, haftów, Brylantow, y Poiazdów Angielſkich, Wiedeńſkich, y Paryſkich, zoſtanie. Może mi tu kto zarzucić że podobne Prawo uſzczupliwſzy Commertium zmnieyſzy dochody publiczne, lecz ten wcześnie tak rozwiązuie zarzut, że gdy więcey za Produkta naſze wprowadzać w kray iak wywozić za zbytki będziemy pieniędzy, obfitość kraiu, która nieochybnie ztąd wyniknie nadgrodzić potrafi ſowicie w przyſzłym czaſie ten mały dochodu publicznego uſzczerbek. Może y to kto zadać, że Szwecya y Dania taką rządząc ſię polityką między bogatemi w Europie Państwami mieścić ſię nie może; ale na zbicie tego odwołuię ſię do położenia kraiu y iakości ich produktów, oto Szwecya w zimnym nadto będąc klimacie, Grunta piaſzczyſte y nieurodzayne maiąc, a ieſzcze po większey części laſami zaroſłe y błotami napełnione, niema tylko iedne żelazo, z którego w kray ſwóy wciąga z zagranicznych Państw pożytki. Dania także w podobnym położona Horyzoncie, z iednych tyko Ryb, koni, y Maſztów cokolwiek profitować może. Łatwo tedy każdy poznać może, że gdyby tak chwalebnego w tych Państwach nie było Prawa, ubożſzemi ich ieſzcze ſame ich złe z przyrodzenia położenie uczynićby muſiało, lecz nie taka ieſt naſzego kraiu ſytuacya, ma żyzną Rolę, ma rozmaite, to ieſt: Woſki, Łoie, Wełnę, Potaſze, Pſzenice, Woły, Hanyſz, Płutna Smelcugę, Pienkę, y inne handlu gatunki; nie może tu więc tych Państw

bydź stosowany przykład, bo któż widocznie nie pozaie, że taką obfitością Produktów wprowadzone w nasz kray pieniądze, a przez ukrucenie zbytkow Kraiu utrzymane powszechney nie przyniesie obfitości. Spodziewam się ieszcze iednego przeciwko mnie wniesienia, a to że maiąc Brylanty, w każdym czasie można dostać na nich pieniędzy, ale takiemu powiem, że y kraiowey y swoiey niechcę znać Ekonomiki; kraiowey, bo za Granice za Brylanty oddaie pieniądze, swoiey, bo ma na Kapitale martwy Procent, a potym gdyby te pieniądze za Brylanty, oddane nie były ustałaby potrzeba zastawienia, Ich z wielkim Lichwiarzow pożytkiem, a zastawiaiących wyniszczeniem. Tak tedy co się dotycze *Legis Sumptuariæ* wyraziwszy myśl moią dla zupełnego tego Prawa udobrzenia, znayduię ieszcze niektore koniecznie potrzebne do niego przydatki, iest iednym niepuszczenie w granice nasze Loteryi Zagranicznych, iest drugim zabronienie Kupcom niemaiącym w Miastach naszych Possessyi, ktoraby go do kraiu przywiązywać mogła, handlowania, iest trzecim niepozwolenie Cudzoziemcom w Randze Woyska naszego niebędącym procz Officyerow Woysk Cudzych, teraz w Państwie naszym znayduiących się, albo dawnym zamieszkaniem Obywatelstwu naszemu nieuistoczonych, trzymanie Bankow, iest czwartym y ostatnim reassumowanie dawnego Prawa, względem niemożności wyiazdu bez pozwolenia za Granice, a ściągaiące się tylko dla Senatorow y Ministrow rościągnąć y do Stanu Rycerskiego z tą tylko rożnicą unikaiąc przewłoki, ażeby nie od Seymu, ale od J. K. Mci pozwolenie dawane było. Nie iest do tego wymierzone celu te żądanie, ażebym nie znał, że widzenie Cudzych kraiow doskonałość w wygurowanym stopniu Edukacyi tam znayduiącey się, poznanie dobrych obyczaiów, nauczenie się formy Rządu, niedoskonaliło Ludzi, y sposobnieyszemi do użytecznieyszego Obywatelstwa czyniło. Lecz y tego przeczyć mi nikt nie może, że często się trafia, że wielu z woiażowania stratę czasu, wyniszczenie fortuny, zepsutość obyczaiów, y umysł drobnemi zaprzątniony fraszkami, do kraiu w pożytku przywożą. Znasz Wasza K. Mość nas wszystkich, pozwolisz temu wyiazdu, ktoremu będziesz widział potrzebę, a temu prożnie cudzych bogacić Państw wzbronisz, który dla zabawienia prożniackiego umysłu, przebiega dalekie kraie, odmiennych coraz nowości szukaiąc widziadeł. Takiego ia Prawa żądam, y o rozkaz ułożenia do niego Proiektu z mieysca mego iak naypokorniey doprasżam się. Skutek tego żądania zamknie wszystkie kanały, przez które bystrym potokiem, dostatki nasze z kraiu wypływaiąc ubogim go czynią. Da poznać Narodowi iak iest wielka W.K.M. o zaszczepienie a zaszczepioney ugruntowanie szczęśliwości troskliwość, będzie teraźnieyszość wielbić dobroć Pańską, a przyszłość maiąc zlane na siebie dostatki poznawaiąc ich źrzodło, z przezornych Waszey K. MCi ustaw nosić będzie wyryte niestartey długością czasu wdzięczności w sercach swoich obrazy. Miałbym ieszcze mówić cokolwiek o Podatkach na przeszłych ułożonych Seymach, a mianowicie Podymnym, że ten

nie rownie wſzyſtkie dotyka Prowincye; lecz że nie ieſt dziś pora, doſtarczyć niemogącey na zaſtąpienie Expens potrzebnych uſzczuplać kraiu dochod ſzczęśliwſzemu to zoſtawuie czaſowi, doſłyſzanego tylko przed kilką Niedzielami wyſokich ſentymentów Wielkiego Miniſtra J. W. Jmci Pana Marſzałka Nadwornego Koronnego żądania przyłączyć proźbę moią do Prześwietnych Stanow mam honor, ażeby do Prawa, o Extradycyi podanych to przydać, gdzie którego Luſtracya zaſtała, ztamtąd wydany za żadnemi Dekretami do przyſzłey Luſtracyi nie był, ſama tego ſłuſzność, ſama tego wyciąga ſprawiedliwość Praw, równie dla wſzyſtkich rozciągać ſię powinna, ſpodziewać ſię od Stanów Rzeczypoſpolitey każe, do czego podanie Proiektu zamawiam ſobie.

w WARSZAWIE w DRUKARNI P. DUFOUR.

REGESTR
Konstytucyi y Mowow w tey Xiążce Znayduiących się Roku 1776. WYDANYCH

Folio

REGESTR.

ordynacya

REGESTR

REGESTR.

Gtos

REGESTR

Termin zwrotu lub zgłoszenie prolongaty.